

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega meseca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VI.

V Ljubljani 1. februarja 1866.

List 3.

S E R C E.

Po dnevi, po noči
Mi tolče sercé,
Kaj neki mi hoče,
Povej mi, kdor vé?

Al kaže, da hitro
Življenje beži:
Trenutek trenutke
Nam meri, dervi?

Al hoče odpreti
Si vrata do dna,
Da vsak bi vanj vidil,
Kaj znotraj ima?

Sirovost.

Človeku, kateri se neotesano, nepristno in nepriljudno obnaša, kateri se rad prepira, kateri v togoti razsaja in razgraja, pravimo, da je sirov. Tak ne spoštuje svojega bližnjega, ne višjih; je terdoserčen in neusmiljen do živali in ljudi. Sirovost pa izvira iz nevednosti, iz jeze, togote, ošabnosti in oholosti, in naj več iz neusmiljenega in hudobnega serca, in je tedaj nasledek hudih nevkrotelih strasti. Sirovost po nevednosti ni prav za prav sirovost, timveč nevkretnost in neotesanost, ktera človeka sicer ne lepša, pa se lahko odpravi, ako se ne edini z nespametjo in terdovratnostjo, pa tudi ni tako nevarna, kakor una, ki izvira iz ošabnosti, jeze ali hudobije. Kakor več reči

na svetu, se rabi tudi to imé napačno, n. p. gizdalin, ki svojega konja boža, sluga pa stradati pusti, je gotovo večji sirovež od priprostega kmeta, ki se usmiljuje reveža, in gospodičina, ktera svojega kužeta pestuje, posla pa psuje, je gotovo bolj sirova, kakor mati, ktera nevboglživemu otroku dá šibo pokusiti.

Dan danes je ves svet poln olike in omike, in brezštevilne šole preganjajo neotesanost in sirovost. Čuda, da iz sveta ne zginete, a zginele ne bote dotlej, dokler bodo hude strasti imele učene in neučene ljudi v svoji oblasti. Od velikih hudo-delecev se bere, da so bili že v svoji mladosti veliki siroveži, neusmiljeni do živali in ljudi. Skerbnemu učitelju se vsiluje vprašanje: kako vaditi otroke vljudnega in prijaznega obnašanja, in kako odpravljati sirovost in neotesanost pri mladosti?

Med nauke, ktere človeka gojé in izobražujejo, je v prvi versti kersanski nauk in vsi pripomočki, kteri človeka napeljujejo k bogoljubnemu življenju. Lepe zglede tihe krotkosti imamo v sv. pismu nad egiptovskim Jožefom, nad kraljem Davidom, — v novi zavezi pa nad zveličarjem samim, nad njegovimi učenci in sploh nad vsemi kristijani, kteri so tega imena vredni. Kdor se ravna po Kristusovih besedah: „bodite krotki in poterpežljivi, kakor sem bil jaz“ in „v svoji poterpežljivosti bote ohranili svojo dušo“, ne bo nikdar terd in neusmiljen ne do ljudi, ne do živali; prizadeval se bo pa tudi, da bo vljuden in priazen do slehernega, posebno do tistih, ktere mora častiti in spoštovati. Poslušajmo, kaj od tega govori Galura, briksenski škof v svojih bukvah od kersanske vljudnosti. „Tudi nauk od vljudnosti“, pravi, „naj bo na verski podlagi; tesno je zvezan s sveto vero. Bog je ljubezen, in kersanska vera je vera od razodete božje ljubezni; ljubezen je zapopadek vere, je čednost, ki vekomaj ostane, potem ko neha vera in upanje. Imenitno je vse, kar ljubezen pospešuje; in kersanska vljudnost po svojem bistvu ni drugega kakor ljubezen, ktera se kaže v vsakdanjem življenji. Sv. Pavel pravi: „Čast, komur čast! z vljudnostjo eden k drugemu pristopajte!“ Z ljubeznijo so združene ponižnost, pohlevnost, velikodušnost, v kratkem vse, kar to življenje lajša in ga dela prijetnega. Verske vodila človeka po notranje izobražujejo, da je ponižen, veren, radoljuben, na kratkem, kersansko dober; vljudnost pa daje ali doveršuje njegovo vnano oliko, brez ktere kristijan ne sme biti, kakor dragi kamen ne brez

obrobja. Pobožni, radoljubni, нравni dobri in sploh dobro izrejeni ljudje so lepota svete vere; ali ni vera, ktera je izobrazila človeški rod!

Iz roke stvarnikove je prišel človek čisto nedolžen in dobremu vdan. Po prvem grehu so se zbudile v njem hude strasti, in prvega togotnega na svetu je svaril stvarnik s pomenljivimi besedami, rekoč: „Glej, hudo poželenje čaka kakor rjoveč lev pred tvojimi durmi, toda premagaj in gospoduj ga!“ Ali sirovi Kajn ni poslušal božjega glasa, in v divji togoti ubije svojega brata; hude in nevrotene strasti so gospodovale človeškemu rodu in mu še sedaj gospodujejo, ker ljudje ne kroté svojih strasti, tedaj ostanejo vedno sirovi, tem hujše, če je njih sirovost olikana. Posvetna učenost ne prežene sirovosti in ž njo hudobije in neusmiljenosti v sercu. Mogočni Rimljani, ki so iz kratkočasnosti gledali, kako so divje zveri ljudi tergale, in kako so se ljudje med sabo do smerti bojevali, niso bili manjši siroveži, kakor nevedna in neomikana ljudstva, ktera so napadale njih razširjene dežele in jih poslednjič zmagale. Sveta vera je še le odpravila sirovost, neusmiljenost pri njenih spoznovavcih, če so ji bili serčno vdani in njene nauke zvesto spolnovali. Ko bi dan danes kersanska vera iz sveta zginila, nastopila bi ravno takošna sirovost, takošna neusmiljena zatiranje ubogih in slabih, kakor je bilo nekdaj. Vsa posvetna učenost bi tega ne ubranila, ker le kersanska vera uči posamesnega krotiti in berzdati svoje strasti; kaže mu v bližnjem sobrata, in tako odvraca sebičnost in samopridnost. Kdor namreč gleda le samega sebe, ljubi svojega bližnjega le toliko, kolikor mu ta služi, da dosega svoj namen, neprijatelja in zopernika pa divje preganja in sovraži.

Vsi pripomočki, kteri človeka napeljujejo k bogoljubnemu življenju, pripomorejo tudi k vljudnosti in prijaznemu obnašanju. Kdor namreč prav moli in po vrednem prejema svete zakramente, varoval se bo tudi terdoserčnosti, neusmiljenosti in sirovosti.

To je pred vsem dolžnost učenika kersanskega nauka, kajti on ni le učenik, temuč tudi svečenik božji, in ima tudi več vpliva in veljave pri vernem ljudstvu; pa tudi učeniku niso roke zavezane, da bi ne mogel odganjati sirovosti, tudi on veliko more storiti za požlahtnjenje mladega serca; tudi on more in mora učiti otroke, da se vljudno in prijazno obnašajo.